

Cvetje s polja modroslovskega.

(Spisal dr. Fr. L.)

(Dalje).

18. Človeške duše vir in življenje.

Dospeli smo, potujé po modroslovskem polju, do mesta, kjer se nam ponuja velika obilica resnic in naukov. Zatorej moramo ravnati skromno pa umno, da si izberemo le naj-imenitnejše nauke za svoje preiskovanje.

Tu se nam vriva najprej vprašanje: Od kod izvira naša duša, ali: kakšen je njen začetek? Odgovorov imamo več na izber: materijalisti, pol-materijalisti, Pitagorejci in Platonci, verske ločine — vsakateri ima svoj odgovor in svoj nauk. Seveda ne moremo tukaj poštovati vseh, ampak samo dva nam bodeta v premislek:

1. Ali ne izvira morda duša od starišev kakor naše telo? 2. Ali ni duša od Stvarnika samega?

Mnogi so učili in še učé, da je naša duša ravno tako od naših roditeljev kakor naše telo. Mislijo pa nekateri, da izvira duša otrok iz duš očeta in matere, drugi pa pravijo, da se otrokova duša nekam tako začenja, kakor se prižge sveča, ako jo pritakneš k plamenu.

I. Pomislimo, ali more res po taki poti nastati duša?

1. Ko bi bila otrokova duša iz duše roditeljev, morala bi se dati človeška duša tako razdeliti ali razkosati kakor razna telesa, kamen, les, voda, zrak. A kako naj se duša deli, ker nima delov! Ker je duša netelesna, ne dá se deliti; duša je vedno in povsod vsa ali cela, kjer je: zato pa tudi stariši ne morejo dati otrokom dela ali kosa svoje duše.

2. Ko bi pa kdo le trdil, da dadó stariši otrokom dušo, pomisli naj to-le: Duša otrok bi bila tako sestavljena, kakor n. pr. če zliješ iz dveh posod v jedno posodo. Potem

bi morali otroci imeti od starišev ne samo dušo, ampak tudi njih znanje; učen oče bi dal svojim otrokom učeno dušo, da bi se ne bilo njim nič več tega učiti, kar oče že zna. Otrok bi moral vedeti, da je bila njegova duša nekaj del ali kos očetove duše. — Take in podobne stvari bi moral trditi oni, ki uči, da je otrokova duša od starišev.

II. Ako pa si kdo misli izvir duše po drugem načinu, da namreč duša nastane tako, kakor se sveča prižge ob plamenu, tudi ni nič na boljšem

1. Vsakdo vé, da plamen ne preide od sveče do sveče, marveč goreča sveča razgreje drugo toliko, da more (druga) goreti. Kdor tako misli, misli tudi, da je naša duša samo neko delovanje ali gibanje, neki plamen našega telesa in nič drugega. Taka duša ni prav nič različna od telesa samega: v malem telesu bi bila majhna, v velikem pa velika duša. Da bi taka duša mogla voditi in uravnati telo, da bi taka duša mogla ustavljati se poželenju naše nižje narave, da bi se človek s tako dušo mogel radovoljno zatajevati, kakor: postiti se, krotiti jezo, poželjivost — to ni možno. In vendar imamo tako dušo, ki se radovoljno zatajuje in vodi naše telo. Taka duša pač

ni podobna plamenu vrh sveče, pa tudi ne more nastati kakor plamen.

Potemtakem je ta razlaga piškava. Sploh se znanstvu jako malo pomore s takimi lahkiimi primeri, ki sicer na prvi hip iznenadijo, a ob natančnem preiskovanju se pokažejo, da so iz domišljije, ne pa iz treznega preudarka.

2. Živalska duša pač nastaja ob jednom s telesom. A živalska duša nima nič višjega, kakor ima telo: živalska duša je vir življenja, čutenja,

Prírodoslovec. (S. Robič.)